

ZAPISNIK
sa 9. sjednice Savjeta Agencije za sprječavanje korupcije
održane 26. decembra 2019. godine

Sjednica je počela u 11 sati.

Predsjedavao je Momčilo Radulović, predsjednik Savjeta ASK.

Sjednici su prisustvovali: Goranka Vučinić, Rifat Hadrović i Zlatko Vujović, članovi Savjeta. Gavriilo Čabarkapa, član Savjeta ASK, nije prisustvovao sjednici, uz najavu odsustva.

Sjednici su prisustvovali i: Savo Milašinić, pomoćnik direktora ASK, Aleksandra Vojinović, sekretar Savjeta ASK, Maja Karsa Bošković, načelnica Odsjeka za sprječavanje sukoba interesa javnih funkcionera, i Marko Škerović, samostalni savjetnik u Odsjeku za integritet, lobiranje, praćenje propisa i davanje mišljenja na propise iz oblasti antikorupcije. Sreten Radonjić, direktor ASK, nije prisustvovao sjednici.

Sjednica je bila otvorena za predstavnike medija.

Predsjedavajući je otvorio sjednicu i konstatovao da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Za 9. sjednicu je jednoglasno utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

1. Godišnji plan provjere imovinskog stanja javnih funkcionera i državnih službenika u 2020. godini;
2. Informacija o aktivnostima ASK u oblasti lobiranja; i
3. Tekuća pitanja.

Jednoglasno je prihvaćen predlog da sjednici prisustvuje Grozdana Laković.

Prva tačka: Godišnji plan provjere imovinskog stanja javnih funkcionera i državnih službenika u 2020. godini

Predsjedavajući je naveo da je članovima Savjeta ASK dostavljen Godišnji plan provjere javnih funkcionera i državnih službenika za 2020. godinu, u skladu sa članom 30 Zakona o sprječavanju korupcije.

Pozvao je Sava Milašinića da predstavi navedeni dokument.

Savo Milašinović je predstavio Godišnji plan provjere imovinskog stanja javnih funkcionera i državnih službenika u 2020. godini (*Dokument je sastavni dio ovog zapisnika – Aneks 1*). Dodao je da se navedeni dokument zasniva se na unaprijeđenoj metodologiji provjere slučajnim odabirom funkcionera čiji izvještaji će biti provjeravani, a koji se vrši automatizovano na osnovu algoritma koji je kreiran u skladu sa metodologijom. Naglasio je da se na taj način obezbjeđuje da ovlašćeni službenici koji vrše provjeru nemaju uticaj na odabir lica koja podliježu kontroli. Jednom pokrenuta sistemska kontrola se ne može se pokrenuti više puta u toku godine, a što ne isključuje mogućnost pokretanja postupka provjere po službenoj dužnosti.

Nakon završene prezentacije, **predsjedavajući** je otvorio raspravu.

Momčilo Radulović je pitao Sava Milašinovića šta podrazumijeva razmjena podataka i sa Centralnom bankom Crne Gore i koje mogućnosti daje Agenciji u smislu provjere podataka iz izvještaja o prihodima i imovini.

Savo Milašinović je odgovorio da će zahvaljujući uspostavljenoj razmjeni podataka, ASK imati pristup podacima o kreditnom rejtingu klijenata, u cilju provjere da li je javni funkcioner ili državni službenik prijavio kredite i da li prijavljeni iznosi korespondiraju sa zvaničnim podacima kod CBCG. Dodao je da, shodno Sporazumom o saradnji, CBCG dostavlja Agenciji samo podatke koji se odnose na kreditno zaduženje i stanje kredita na određeni dan.

Goranka Vučinić je kazala da se Savjet ASK upoznao sa Godišnjim planom provjera za 2020. godinu. U cilju adekvatnog sagledavanja dokumenta, smatra da je neophodno osvrnuti se na Godišnji plan provjera za 2019. godinu, posebno u dijelu dodatne provjere, tj. da li su sprovedene sve provjre saglasno Planu. Takođe, pitala je da li su konstatovana kršenja zakona od strane javnih funkcionera koji su bili obuhvaćeni provjerom, i ako jeste, o kojim funkcijama se radi, koja vrsta postupaka pokrenuta pred ASK, i da li je bilo predmeta ustupljenih državnim tužilaštvima.

Kada je u pitanju administrativno- tehnička provjera, pitala je da li ASK prati broj kršenja zakona su konstatovani tokom administrativne provjere, i da li je zabilježen pad broja pokrenutih postupaka od strane ASK, što bi ukazivalo na proaktivno djelovanje ASK u tom dijelu.

Kazala je da postoji praksa da najveći broj javnih funkcionera i državnih službenika podnosi redovni godišnji izvještaj posljednjeg dana koji je propisan kao rok za dostavljanje tih

izvještaja, i pitala da li je to razlog kašnjenja od strane ASK kada je u pitanju pokretanje postupaka zbog kršenja zakona, i ako jeste, o kojem procentu se radi.

Ukazala je i na komparativnu praksu u Sloveniji, kada je u pitanju dodatna provjera, navodeći da tamošnja Komisija za sprječavanje korupcije provjerava samo dva ili tri izvještaja godišnje. Kazala je da mediji i nevladine organizacije nemaju informaciju kada je u pitanju postupanje ASK u dijelu dodatnih provjera, te da se često interpretira u javnosti da ASK provjerava samo 20 izvještaja.

Pitala je u koliko slučajeva je ASK tražila dostavljanje dodatnog izvještaja od strane javnog funkcionera, i koji su rezultati takvih provjera.

U odnosu na Godišnji plan provjera, sugerisala je da ASK, umjesto planirane provjere po dva direktora najvećih zdravstvenih i obrazovnih ustanova, planira provjeru po jednog direktora navedenih ustanova.

Takođe, tražila je pojašnjenje o tome na koji način će se vršiti odabir Agencije, opštine čiji će funkcioneri biti kontrolisani, da li će se raditi o slučajnom uzorku, i na koji način će se određivati koji opštinski funkcioneri će biti predmet kontrole.

U odnosu na konstataciju Evropske komisije da nije postignut rezultat kada je u pitanju neosnovano bogaćenje, pitala je da li je do sada bilo slučajeva da je ASK, na osnovu tačnosti i potpunosti podataka, utvrdila osnov sumnje da se radi o neosnovanom uvećanju imovine, i da li je, shodno tome, bilo dodatnih provjera za nekog javnog funkcionera.

Savo Milašinović je odgovorio da je u toku provjera 30 izvještaja, shodno Planu provjere za 2019. godinu. U odnosu na zahtjev ASK za dostavljanje izvještaja o prihodima i imovini, kazao je da se radi o licima koja nisu dostavila izvještaje, a što je bio razlog pokretanja postupaka. Navedeni izvjetšaji se traže po različitim osnovima podnošenja.

Kada su u pitanju kriterijumi za izbor organa i opština čiji funkcioneri će biti kontrolisani, kazao je da će se izbor vršiti na osnovi visine budžetskih sredstava, dok će se kontrolisati i jedna trenutno aktuelna kompanija, a gdje postoje prijave na rad.

U odnosu na provjeru obrazovnih i zdravstvenih ustanova, biće kontrolisani direktori po jedne takve ustanove.

U vezi sa promjenom imovine preko 5.000 eur, kazao je da su svi javni funkcioneri dostavili dokaz o osnovu sticanja imovine. Kazao je da je jedan predmet ustupljen nadležnom državnom tužilaštvu, te da se radilo po prihodima za koje je postojala indicija da je izvršeno

krivično djelo. Takođe, kroz jedan postupak je utvrđeno da javni funkcioner nije platio porez na prihode, i ASK je podnijela prijavu Poreskoj upravi, nakon čega je Poreska uprava dostavila rješenje da je od navedenog funkcionera naplatila traženi iznos poreza.

Momčilo Radulović je kazao da je potrebno na kvalitetniji način prezentovati rad ASK, kako bi javnost bila upoznata sa stvarnim rezultatima, koji su značajni. S tim u vezi, pokrenuće inicijativu da se zaposli profesionalno lice – portparol, čiji bi primarni zadatak bio da na adekvatan način informiše javnost o radu i prenosi zavnične stavove ASK.

Zlatko Vujović se saglasio sa predlogom za zapošljavanje portparola koji će iznositi zvanične stavove ASK, ali da će on zadržati pravo da iznosi svoje mišljenje u vezi sa radom ASK. **Goranka Vučinić** se pridružila stavu Zlatka Vujovića.

Komentarišući Godišnji plan provjera, naveo je da je CeMI dostavio direktoru ASK zahtjev za kontrolu izvještaja o prihodima i imovini javnih izvršitelja, imajući u vidu da velika većina broj njih odbija da ispuni zakonsku obavezu dostavljanja izvještaja, i na taj način sistemski krši zakon. Kazao je da je sami proces selekcije javnih izvršitelja bio jako problematičan, zbog nedostatka kvalitetnih kriterijuma za obavljanje te funkcije, što je, između ostalog, imalo za posljedicu i to da je nekoliko javnih izvršitelja završilo u zatvoru. Podsjetio je da su se javni izvršitelji i ranije oglašili o zahtjev bivše Komisije za sprječavanje sukoba interesa da podnose imovinske kartone, zbog čega su i bili sankcionisani od strane te institucije, ali su kasnije bili oslobođani na sudu, jer tadašnjim Zakonom o javnim izvršiteljima nije bila propisana obaveza podnošenja izvještaja.

Kazao je da je u martu 2019. godine, kroz član 31a Zakona o javnim izvršiteljima, uvedena jasna obaveza podnošenja izvještaja o imovini i prihodima, kao i imovini i prihodima bračnih i vanbračnih supružnika i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje sprječavanje korupcije. Naveo je da je, i pored toga, i dalje prisutan jasan sistemski otpor od strane javnih izvršitelja kada je u pitanju dostavljanje imovinskih kartona, kao i dostavljanje potpunih podataka, jer prihode u vezi sa obavljanjem svoje funkcije ili neprijavljuju ili ih prijavljuju putem obavještenja o uvećanju imovine preko 5.000 eur, kako bi izbjegli javno objavljivanje tih podataka. Smatra da je potrebno da Agencija izađe sa obavještenjem da se promjene preko 5.000 eur prijavljuju kroz poseban izvještaj, u skladu sa Zakonom o sprječavanju korupcije, a ne putem obavještenja, kako bi se obezbijedilo da navedeni podaci bili transparentni. Agencija treba da provjerava i poreske prijave javnih izvršitelja, kako bi se izvršilo upoređivanje da li podaci prijavljeni Poreskoj upravi korespondiraju sa podacima dostavljenim Agenciji, i ukoliko se utvrde kršenja, bez izuzetka preduzeti zakonom propisane mjere.

Savo Milašinović je odgovorio da Agencija ima objektivni problem kada je u pitanju provjera imovine i prihoda javnih izvršitelja i notara, jer Zakonom o sprječavanju korupcije, po kojem Agencija postupi, oni nijesu prepoznati kao javni funkcioneri, i stoga ne postoji zakonski osnov za pokretanje postupaka protiv njih. Pored toga, navedena lica su registrovana kao fizička lica koja, shodno zakonu, podnose godišnju poresku prijavu do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu, što bi značilo da ne bi bili u kršenju zakona ukoliko ne dostave tražene podatke do 31. marta.

Momčilo Radulović je kazao da je Agencija dužna da vrši provjeru izvještaja o prihodima i imovini javnih izvršitelja, iako Zakonom o sprječavanju korupcije ta lica nijesu prepoznata kao javni funkcioneri. Pojasnio je da je Zakonom o javnom izvršiteljima jasno uvedena obaveza podnošenja izvještaja, i da Agencija mora poštovati sve važeće zakonske propise Crne Gore, pa samim tim i Zakon o javnim izvršiteljima.

Goranka Vučinić je predložila da se Agencija obrati dopisom svim javnim izvršiteljima, i ukaže im na obavezu dostavljanja izvještaja o prihodima i imovini do 31. marta, te da je neophodno da do tada i izvrše obavezu podnošenja poreske prijave, kako bi ispoštovali ZSK.

U vezi sa predlogom Goranke Vučinić, **Zlatko Vujović** je kazao da ne smatra da ASK treba da obavještava javne izvršitelje o njihovim zakonskim obavezama, imajući u vidu da se radi o licima koja vrše javna ovlašćenja, i samim tim su dužna da poznaju i poštuju zakon. Pored toga, Komora javnih izvršitelja je jasno informisana o navedenoj obavezi, ali je evidentno da i dalje postoji jasna namjera od velikog broja javnih izvršitelja da izbjegnu ispunjavanje te obaveze.

U odnosu na odgovor Sava Milašinovića, kazao je da iako u Zakonu o sprječavanju korupcije javni izvršitelji nisu prepoznati kao javni funkcioneri, u pravnom sistemu države postoji i Zakon o javnim izvršiteljima, koji ima jednaku pravnu snagu, i Agencija je dužna da poštuje i taj zakon. Još jednom je citirao čla 31a Zakona o javnim izvršiteljima, i dodao da ukoliko Agencija ne bude sprovodila svoje zakonske obaveze, on će podnijeti prijavu protiv Sava Milašinovića, kao odgovornog lica u Agenciji, za nepostupanje u skladu sa zakonom.

Grozdana Laković je kazala da je jedan od razloga uvođenja obaveze podnošenja izvještaja o prihodima i imovini mimo sistemskog osnova, taj kako bi se prebacila lopta na teren Agencije, tj. kako bi se javni izvršitelji preko izvještaja sankcionisali i za eventualne prihode koje ne mogu opravdati. Takođe, Agencija kao centralno antikorupcijsko tijelo nije

konsultovana prilikom uvođenja navedene obaveze u Zakonu o javnim izvršiteljima. Vodeći računa o položaju Agencije kao nezavisnog antikorupcijskog tijela, smatra da provjera imovinskih kartona treba da se ograniči na ona nosioce javnih ovlaštenja koji su isključivo prepoznati Zakonom o sprječavanju korupcije.

Zlatko Vujović je ponovio da je Agencija dužna da poštuje sve važeće zakone Crne Gore. Ukoliko postoji kolizija normi između odredbi dva zakona, može se pokrenuti postupak za preispitivanje ili usaglašavanje tih zakona, ali se ne može izbjegavati primjena zakonskih normi koje su trenutno na snazi. Kada je u pitanju eventualna nemogućnost pokretanja postupaka, s obzirom to pitanje nije uređeno Zakonom o sprječavanju korupcije, i to pitanje je moguće aktuelizovati. Međutim, sama činjenica da je Agencija utvrdila da je neki javni izvršitelj prekršio zakon, može biti osnov da mu se oduzmu javna ovlaštenja.

Rifat Hadrović se saglasio sa stavom Zlatka Vujovića kada je u pitanju zakonska obaveza podnošenja izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera, kao i obaveza Agencije da vrši provjeru takvih izvještaja.

Savo Milašinović je kazao da će naložiti ovlaštenim službenicima u Agenciji da izvrše provjeru izvještaja o prihodima i imovini javnih izvršitelja, i da pokrenu postupke ukoliko se utvrdi kršenje zakona, ali da je nakon toga potrebno sagledati efekte pokretanja takvih postupaka, kao i odgovornost za eventualno plaćanje troškova izgubljenih sudskih sporova.

Goranka Vučinić je kazala da nijedan član Savjeta ASK ne traži od predstavnika Agencije da rade nešto što nije zakonito. Pojasnila je da je Zlatko Vujović govorio o pokretanju upravnog postupka u kojem Agencija može, skodno ZSK i ZJI da utvrdi da li je javni izvršitelj dostavio izvještaj, i izvrši provjeru tačnosti i potpunosti dostavljenih podataka. Ukoliko ne postoji zakonski osnov za pokretanje postupaka, Agencija apsolutno ne treba da ih pokreće, ali slijedi obaveza saradnje sa predlagačem i Skupštinom CG, kako bi se to pitanje jasno zakonski riješilo.

Nakon završene rasprave, **predsjedavajući** je predložio da Savjet ASK usvoji sljedeći zaključak: Savjet ASK se upoznao sa Godišnjim planom provjere imovinskog stanja javnih funkcionera i državnih službenika u 2020. godini, uz konstataciju da je potrebno posebnu pažnju posvetiti izvještajima koji se odnose na promjenu imovine preko 5.000 eur, tj. dokazivanju osnova sticanja i izvora sredstava uvećanja imovine preko 5000 €. Takođe, potrebno je bez odlaganja izvršiti provjeru izvještaja o prihodima i imovini javnih izvršitelja, u skladu sa zakonom. Predlog je jednoglasno prihvaćen.

Druga tačka: Informacija o aktivnostima ASK u oblasti lobiranja

Predsjedavajući je kazao da je Savjetu ASK u pripremi za sjednicu dostavljena Informacija o dosadašnjim aktivnostima ASK u oblasti lobiranja. Navedena tema zasluži posebnu pažnju, imajući u vidu njen značaj, a imajući u vidu da do sada ta nije detaljno razmatrana na sjednicama Savjeta.

Kazao je da su predstavnici ASK 26. Decembar 2019. Godine učestvovali u radu sjednice Odbora za antikorupciju na temu zviždači i lobiranje, gdje je prezentovana pomenuta informacija.

Goranka Vučinić je reagovala proceduralno, navodeći da je ubuduće potrebno da članovi Savjeta ASK prethodno da se upoznaju sa materijalom koji se predstavlja pred drugim institucijama, a ne da naknadno razmatraju isti.

Momčilo Radulović se saglasio sa primjedbom Goranke Vučinić, uz pojašnjenje da se u konkretnom slučaju radilo o vanrednim okolnostima, s obzirom da je sjednica Odbora bila unaprijed zakazana, a prije zakazivanja aktuelne sjednice Savjeta ASK.

Na poziv predsjedavajućeg, Grozdana Laković je predstavila najznačajnije rezultate u radu u oblasti lobiranja. (Informacija o o aktivnostima ASK u oblasti lobiranja je sastavni dio ovog zapisnika – Aneks 2).

Momčilo Radulović se osvrnuo na ocjenu iz poslednjeg Nezvaničnog radnog dokumenta Evropske komisije za poglavlje 23 i 24 za Crnu Goru, u kojem se navodi da se aktivnosti lobiranja još uvijek odvijaju izvan zakonskog okvira. Pitao je da li je Agencija do sada dobijala prijave za nezakonito lobiranje.

Takođe, tražio je informaciju je rađena analiza ili mišljenje u odnosu na važeći Zakon o lobiranju, šta je to ključno što je potrebno izmijeniti kako bi Zakon zaživio u praksi.

Grozdana Laković je odgovorila da se radi o teškoj ocjeni Evropske komisije, kao i da se teret za takav problem ne može prebaciti na Agenciju, imajući u vidu da do sada nije podnešena nijedna prijava, niti indicija za nezakonito lobiranje, na osnovu koje bi Agencija jedino mogla da reaguje.

Kada je u pitanju analiza Zakona o lobiranju, kazala je da je taj dokument u izradi i biće u najkraćem roku dostavljena predlagачu kako bi se započela procedura za izmjenu tog

zakonskog teksta. Dodala je da je za efikasno sprovođenje pravila o lobiranju potrebno preispitati cjelokupan zakonodavni okvir koji se odnosi na učešće javnosti u procesu donošenja zakona, kako bi se stvorila cjelovita slika o tome šta lobiranje predstavlja i kako da se identifikuje nezakonito lobiranje.

Momčilo Radulović je zatražio informaciju o podatku koji je iznesen na sjednici Odbora za natikorupciju, a odnosi se na navode Kostadina Pušare, prdsjednika Udruženja lobista Crne Gore, da Agencija navodno ne sprovodi svoje zakonske nadležnosti kada je u pitanju oblast lobiranja. Pitao je da li je pomenuto lice registrovali lobista kod Agencije?

Grozdana Laković je odgovorila da navedeno lice nije registrovani lobista, niti se na bilo koji način obraćalo Agenciji.

Momčilo Radulović je zatražio da se Savjetu ASK dostavi infromacija o tome da li je u konkretnom slučaju radi o kršenju zakona od strane navedenog lica, imajući u vidu da se predstavlja kao lobista, i da li je navedeno Udruženje lobista zvanično registrovano u Crnoj Gori.

Nakon završene rasprave, **predsjedavajući** je predložio da Savjet ASK usvoji sljedeći zaključak: Savjet ASK se upoznao sa aktivnostima ASK u oblasti lobiranja, uz konstataciju daje potrebno preduzeti dodatne aktivnosti na promociji navedenog instituta, prvenstveno kroz upućivanje inicijative predlagачu za što skorije formiranje radne grupe za izmjenu Zakona o lobiranju, kao i kroz unapređenje kadrovskih i organizacionih kapaciteta u ASK.

Treća tačka: Tekuća pitanja

- I. Dogovoreno je da sljedeća sjednica Savjeta ASK bude zakazana nakon novogodišnjih i božićnih praznika, i da se na istoj pokrene postupak za izbor direktora/ke Agencije za sprječavanje korupcije;
- II. Savjet ASK je zadužio Direktora ASK da razmotri Akt broj 00-2522 od 23. decembra 2019. godine, i dostavi Savjetu ASK povratnu informaciju o istom.

Savjet ASK je na 9. sjednici, usvojio sljedeće

ZAKLJUČKE I/ILI KONSTATACIJE:

Savjet ASK je jednoglasno:

1. Savjet ASK se upoznao sa Godišnjim planom provjere imovinskog stanja javnih funkcionera i državnih službenika u 2020. godini, uz konstataciju da je potrebno posebnu pažnju posvetiti izvještajima koji se odnose na promjenu imovine preko 5.000 eur, tj. dokazivanju osnova sticanja i izvora sredstava uvećanja imovine preko 5000 €. Takođe, potrebno je bez odlaganja izvršiti provjeru izvještaja o prihodima i imovini javnih izvršitelja, u skladu sa zakonom;
2. Savjet ASK se upoznao sa aktivnostima ASK u oblasti lobiranja, uz konstataciju daje potrebno preduzeti dodatne aktivnosti na promociji navedenog instituta, prvenstveno kroz upućivanje inicijative predlagaču za što skorije formiranje radne grupe za izmjenu Zakona o lobiranju, tako i kroz unapređenje kadrovskih i organizacionih kapaciteta u ASK;
3. Dogovoreno je da sljedeća sjednica Savjeta ASK bude zakazana nakon novogodišnjih i božićnih praznika, i da se na istoj pokrene postupak za izbor direktora/ke Agencije za sprječavanje korupcije;
4. Savjet ASK je zadužio Direktora ASK da razmotri Akt broj 00-2522 od 23. decembra 2019. godine, i dostavi Savjetu ASK povratnu informaciju o istom.

Sjednica je zaključena u 13.30h.

Broj 00 – 2509/7

Podgorica, 31. januar 2020. godine

SEKRETARKA SAVJETA

Aleksandra Vojinović, s.r.

PREDSJEDNIK SAVJETA

Momčilo Radulović, s.r.

GODIŠNJI PLAN PROVJERE JAVNIH FUNKCIONERA I DRŽAVNIH SLUŽBENIKA U 2020. GODINI

Shodno članu 30 Zakona o sprječavanju korupcije, provjeru podataka iz Izvještaja o prihodima i imovini, Agencija vrši prema godišnjem planu provjere za određeni broj funkcionera i kategoriju funkcionera. Provjera podataka iz Izvještaja vrši se upoređivanjem tih podataka sa prikupljenim podacima o imovini i prihodima javnih funkcionera od organa vlasti i pravnih lica koji raspolažu tim podacima. U skladu sa preporukama eksperta Savjeta Evrope i zaključcima sa kolegijuma rukovodstva Agencije, donijet je Revidirani godišnji plan provjere javnih funkcionera i državnih službenika u 2018. godini sa unaprijeđenom metodologijom postupaka provjere izvještaja o prihodima i imovini.

Na osnovu pomenutog Revidiranog godišnjeg plana, krajem decembra 2019. godine je donijet Godišnji plan provjere izvještaja javnih funkcionera i državnih službenika za narednu godinu, na kojim standardima se donosi i novi Godišnji plan provjere predviđen za 2020. godinu.

1. Administrativna provjera

Imajući u vidu da Zakon o sprječavanju korupcije u članu 25 propisuje obavezu dostavljanja izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera **elektronskim putem i u pisanoj formi**, Agencija za sprječavanje korupcije vrši početnu fazu provjere svih pristiglih izvještaja u tekućoj godini, odnosno vrši **administrativnu kontrolu** kojom se utvrđuje validnost samog izvještaja. Ova vrsta kontrole podrazumijeva provjeru podnešenih izvještaja u pogledu identičnosti elektronske i štampane verzije. Nakon toga se vrši verifikacija ili postupak dodatne tehničke provjere izvještaja, kako bi se još jednom utvrdila istovjetnost svih pristiglih izvještaja, i otklonili formalni nedostaci. Nakon toga se izvještaji objavljuju na internet stranici Agencije (www.antikorupcija.me).

Vremenski okvir za administrativnu vrstu provjere izvještaja je:

- Redovni godišnji izvještaji – **II kvartal tekuće godine;**
- Izvještaji u roku od 30 dana od dana stupanja na funkciju - **kontinuirano;**
- Izvještaji u slučaju promjena preko 5.000 eura - **kontinuirano;**
- Izvještaji na zahtjev Agencije - **kontinuirano;**
- Izvještaji u roku 30 dana od dana prestanka javne funkcije – **kontinuirano;**
- Godišnji izvještaji po prestanku javne funkcije - **kontinuirano.**

TABELA ADMINISTRATIVNE PROVJERE IZVJEŠTAJA

Javni funkcioneri	Vrsta izvještaja	Broj
Svi državni i lokalni javni funkcioneri i državni službenici koji imaju obavezu podnošenja Izvještaja o prihodima i imovini	• Redovni godišnji izvještaji	c. 8000
	• Izvještaji u roku od 30 dana od dana stupanja na funkciju	
	• Izvještaji u slučaju promjena preko 5.000 eura	
	• Izvještaji na zahtjev Agencije	
	• Izvještaji u roku 30 dana od dana prestanka javne funkcije	
	• Godišnji izvještaji po prestanku javne funkcije	

2. Provjera tačnosti i potpunosti

Provjera potpunosti i tačnosti je **II faza provjere imovine** javnih funkcionera. Ona se vrši upoređivanjem prijavljenih podataka iz izvještaja o prihodima i imovini sa prikupljenim podacima o imovini i prihodima javnog funkcionera, od organa vlasti i pravnih lica koji raspolažu tim podacima, a sa čijim bazama podataka je Agencija direktno povezana. Kad su u pitanju bankovni podaci, Agencija poslovnim bankama u Crnoj Gori upućuje pismene zahtjeve za dostavu podataka, ali samo za ona lica koja su dala saglasnost za pristup istim. Do sada, Agencija je direktno povezana sa bazama podataka Ministarstva unutrašnjih poslova, Poreske uprave, Uprave za nekretnine, Komisije za tržište kapitala, Centralne banke Crne Gore i Centralnog registra privrednih subjekata.

Vremenski okvir za provjeru izvještaja:

- II, III i IV kvartal za sve vrste Izvještaja o prihodima i imovini obuhvaćenih ovom vrstom provjere

U 2020. godini, Agencija za sprječavanje korupcije sprovodi postupak provjere tačnosti i potpunosti Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera i državnih službenika, na osnovu slučajnog odabira, prema sljedećem redoslijedu:

I DRŽAVNI FUNKCIONERI

1. Državni funkcioneri (predsjednik države, funkcioneri koje imenuje predsjednik države:

1. Predsjednik Crne Gore	1
2. Ambasadori i konzuli	c10

2. Državni funkcioneri (javni funkcioneri koji obavljaju funkciju u Skupštini Crne Gore i druga lica koja bira, imenuje, postavlja, odnosno daje saglasnost Skupština Crne Gore):

1. Predsjednik Skupštine Crne Gore	1
2. Poslanici u Skupštini Crne Gore	40
3. Lica koja imenuje /bira Skupština Crne Gore (direktor, predsjednik, članovi organa upravljanja i nadzornog organa javnog preduzeća, javne ustanove ili drugog pravnog lica u javnom preduzeću, ustanovi ili drugom pravnom licu u kojima je Država osnivač, a imenuje ih Skupština Crne Gore : CBCG, DIK, DRI, Savjet RTCG, CKDD, Bankarski ombudsman, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Agencije, Fondovi, Komisija za tržište kapitala i dr.).	c15

3. Državni funkcioneri (predsjednik i članovi Vlade i druga lica koja bira, imenuje, postavlja, odnosno daje saglasnost Vlada Crne Gore):

1. Predsjednik Vlade Crne Gore	1
2. Članovi Vlade Crne Gore	19
2. Generalni sekretar Vlade Crne Gore	1
3. Lica koja imenuje/bira Vlada Crne Gore (direktor, predsjednik i članovi organa upravljanja i nadzornog organa javnog preduzeća, javne ustanove ili drugog pravnog lica u javnom preduzeću, ustanovi ili drugom pravnom licu u kojima je Država osnivač, a imenuje ih Vlada Crne Gore : Fondovi, Uprave, Sekretarijati, Direktorati, Zavodi, Instituti, Zaštitnik imovinsko pravnih odnosa, javna preduzeća, predškolske, školske i visokoškolske ustanove, domovi zdravlja, bolnice i dr.).	c100

4. Nosioци pravosudnih funkcija

Sudije	c156
Sudski savjet	12
Državni tužiocі	c 60
Tužilački savjet	11
Ukupno nosilaca pravosudnih funkcija	c239
UKUPNO I (državni funkcioneri - 11+56+121+239)	c427

II LOKALNI (OPŠTINSKI) FUNKCIONERI

5. Opštinski funkcioneri

1. Predsjednici Skupštine opština	25
2. Sekretari, glavni administratori i menadžeri opština	c25
3. Javni funkcioneri koje postavlja lokalna uprava	c30
4. lica koja postavlja Skupština opštine	c40
5. Lica koja se biraju u lokalnom parlamentu	c85
UKUPNO II (opštinski funkcioneri)	c 205

III OSTALI

6. Funkcioneri koji su stupili ili prestali sa obavljanjem javne funkcije

. Izvještaj u roku od 30 dana od dana stupanja na funkciju	c50
2.Izvještaj u roku od 30 dana od prestanka funkcije	c30
3. Godišnji izvještaj po prestanku funkcije	c20
UKUPNO III	c100

IV DRŽAVNI SLUŽBENICI	
1. Uprava za inspekcijske poslove	c30
2. Uprava carina	c40
3. MUP i Uprava policije	c50
4. Poreska uprava	c20
UKUPNO IV	c140
UKUPNO SVI (I+II+III+IV= 427+205+100+140)	
	c 872

V Izvještaji u slučaju promjena preko 5.000 €

Svi pristigli izvještaji javnih funkcionera/državnih službenika koji se odnose na promjenu preko 5.000 €, biće provjereni u skladu sa članom 30, stav 3 Zakona.¹

ZAKLJUČAK:

Na osnovu Godišnjeg plana provjere za 2020. godinu, provjera tačnosti i potpunosti podataka vršiće se za c872 izvještaja o prihodima i imovini, po raznim osnovima podnošenja. Radi se o detaljnoj obradi i provjeri podataka prikupljenih iz baza relevantnih institucija sa kojima Agencija za sprječavanje korupcije ima potpisane sporazume o saradnji i to: Ministarstvom unutrašnjih poslova, Poreskom upravom, Upravom za nekretnine, Komisijom za tržište kapitala, Centralnim registrom privrednih subjekata Crne Gore i Centralnom bankom Crne Gore, a kad su u pitanju bankovni računi, Agencija poslovnim bankama u Crnoj Gori upućuje pismene zahtjeve za dostavu podataka, ali isključivo za ona lica koja su dala saglasnost za pristup istim.

¹ U 2019. godini je bilo **preko 500** Izvještaja u slučaju promjene preko 5.000 eura

3. Dodatna provjera

Dodatna provjera je treća vrsta provjere Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera. Preporuka eksperta Savjeta Evrope je da se za ovu vrstu provjere odabere 20 funkcionera polazeći od vulnerabilnosti oblasti/subjekata na korupciju i vulnerabilnosti funkcije/položaja na korupciju koju javni funkcioner vrši.

Agencija za sprječavanje korupcije je prihvatila preporuke eksperta Savjeta Evrope za odabir 20 javnih funkcionera, procjenu rizika i indikatore za dodatnu provjeru. Imajući u vidu navedene preporuke za dodatnu provjeru, kao i podatke o prihodima i imovini koje Agencija posjeduje na osnovu dostavljenih Izvještaja javnih funkcionera. Agencija će u okviru dodatne provjere **vršiti i uporednu analizu navedenih podataka**, polazeći od procjene rizika u pogledu broja i vrste javnih funkcionera.

Vremenski okvir za provjeru izvještaja:

- III i IV kvartal

Broj	TABELA DODATNE PROVJERE
1-2	Ministri dva Ministarstva koja upravljaju najvećim dijelom sredstava koja se dodjeljuju kroz javne nabavke.
3	Direktor jednog javnog preduzeća u Crnoj Gori.
4	Direktor jedne Agencije u Crnoj Gori.
5-6	Direktori dvije veće javne kompanije u Crnoj Gori
7-11	Pet Predsjednika opština u Crnoj Gori.
12-16	Pet članova Odbora direktora privrednog društva u Crnoj Gori
17-18	Dva glavna gradska arhitekta u većim opštinama u Crnoj Gori.
19-20	Dva direktora većih zdravstvenih i obrazovnih institucija u Crnoj Gori.

Obrazloženje

Zakonom o sprječavanju korupcije ("Sl. listu Crne Gore", br. 53 od 19. decembra 2014. godine), u članu 23 precizirano je da se obaveza podnošenja izvještaja o prihodima i imovini i postupak provjere podataka iz izvještaja odnosi na javnog funkcionera, kao i na državnog službenika, koji ima propisanu obavezu podnošenja Izvještaja, u skladu sa posebnim Zakonom.

Godišnji Plan provjere za 2020. godinu je, kao i ranije, izrađen u skladu sa članom 30 stav 6 Zakona o sprječavanju korupcije i preporukama eksperta Savjeta Evrope, na osnovu čega je obrađen i donešen novi, krajem decembra 2019. godine.

Agencija je prilikom izrade Godišnjeg plana provjere za 2020. godinu, u okviru odabira javnih funkcionera **za II vrstu provjere** Izvještaja o prihodima i imovini, odnosno **provjeru tačnosti i potpunosti**, uvažila ranije preporuke eksperta Savjeta Evrope. Polazeći od preporuka u okviru provjere potpunosti i tačnosti datih od strane eksperta Savjeta Evrope, prihvaćeno je smanjenje broja javnih funkcionera predviđenih za ovu vrstu provjere: „.....da se funkcioneri biraju za provjeru kao ugrubo skalirani uzorak različitih kategorija javnih funkcionera i državnih službenika koji podliježu obavezi podnošenja izvještaja o prihodima i imovini. To znači odabir svih iz određenih kategorija i nasumični uzorak drugih kategorija, polovine, četvrtine, jedne desetine ili jedne dvadesetine, u zavisnosti od okvirne procjene njihovog nivoa vulnerabilnosti kada je riječ o korupciji“.

„Agencija je u mogućnosti da vrši oko c800 provjera potpunosti i tačnosti ...“,³ posebno imajući u vidu uvođenje nove **metodologije u okviru dodatne provjere (treća faza provjere)**, prijavljene imovine i prihoda javnih funkcionera. Na kraju, Agencija je prihvatila najveći broj preporuka uz određena prilagođavanja, shodno važećem Zakonu o sprječavanju korupcije i dugogodišnjoj praksi.

Za razliku od provjere potpunosti i tačnosti, **dodatna provjera** Izvještaja o prihodima i imovini odnosi se na provjeru 20 odabranih funkcionera, polazeći od osjetljivosti oblasti/subjekata i funkcije/položaja koju javni funkcioner vrši, takodje u skladu sa preporukama eksperta Savjeta Evrope.

Metodologija provjere Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera podložna je izmjenama, u skladu sa eventualnim izmjenama zakonskog okvira koji reguliše ovu oblast, kao i važećim međunarodnim standardima.

Broj: 02-09-2523

Podgorica, 23-12-2019

Obradila:

DD DD

Načelnik:

DŠ [signature]

Kontrolisao pomoćnik direktora:

dr Savo Milašinović

[signature]

Direktor

Sreten Radonjić

³ Quentin Reed, ekspert Savjeta Evrope, Tehnički dokument - Faze u provjeri podataka iz izvještaja o prihodima i imovini, kriterijumi za odabir funkcionera i metode provjere podataka u Crnoj Gori: preporuke i smjernice, str. 6-7

Informacija o dosadašnjim aktivnostima Agencije za sprječavanje korupcije u oblasti lobiranja

Lobiranje je djelatnost kojom se vrši uticaj na organe vlasti (organe zakonodavne i izvršne vlasti na državnom, odnosno lokalnom nivou, organe državne uprave, nezavisna tijela, regulatorna tijela, javne ustanove, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja, odnosno djelatnosti od javnog interesa ili su u većinskom državnom vlasništvu) u postupku donošenja propisa i drugih opštih akata, iz nadležnosti tih organa vlasti, radi ostvarivanja interesa naručioca lobiranja, u skladu sa zakonom.

Lobiranje je relativno nov institut u našem pravnom sistemu, koji posebno u zemljama aglosaksonske pravne tradicije odavno predstavlja legitiman i poželjan vid uticaja na proces donošenja odluka koji su od interesa za zajednicu.

Iz ugla anglosaksonskih pravnih sistema, regulativa vezana za djelatnost lobiranja ima za cilj da garantuje transparentnost, smanji korupciju tokom procesa definisanja politika i da promoviše odgovornost javnih donosioca odluka. Trenutni evropski regulatorni sistemi zasnivaju se na želji da se podstakne interakcija između preduzetnika i zakonodavaca, u pokušaju promovisanja ekonomskog razvoja, a ne, pod obavezno, da se unaprijedi transparentnost i smanji korupcija. Međutim, mora se naglasiti da se danas priroda zakona u oblasti lobiranja u Evropi rapidno mijenja. Podrška koju su dale evropske institucije transformiše način na koji se doživljavaju aktivnosti lobiranja na nacionalnom nivou u pojedinačnim državama članicama, favorizujući olakšavanje učešća interesnih grupa i unapređenje transparentnosti procesa donošenja zakona.

Kada govorimo o zemljama regiona, u **Sloveniji** je 5. decembra 2010. godine stupio na snagu Zakon o integritetu i sprječavanju korupcije. On definiše lobiranje kao rad lobista koji ne-javno djeluju u ime interesnih grupa s ciljem uticaja na odluke vladinih tijela, tijela državne uprave, lokalne vlasti i nositelja javnih

ovlašćenja. Zakon je ustanovio obavezni Registar te prema tome lobirati mogu samo registrovani lobisti.

Nadzor i Registar lobista vodi Komisija za sprječavanje korupcije. Izvještaj koji lobist mora podnijeti sadrži podatke o interesnim organizacijama za koje lobira i iznosima koje prima, izjavu o svrsi i cilju lobiranja, izjavu vladinih tijela i osoba kod kojih se lobiralo, vrste i tehnike lobiranja te izjavu o vrsti i vrijednosti donacija političkim strankama, organizatorima izbornih kampanja i referendumima.

Propisane sankcije za nepridržavanje odredbi Zakona uključuju pisani ukor, zabrane lobiranja na period od tri do 24 mjeseca te brisanje iz Registra, kao i novčane kazne od 400 do 4.000 eura za lobirane javno odgovorne osobe te od 400 do 100.000 eura za interesne organizacije. Popis lobista je dostupan javnosti, a u njemu je trenutno registrovano 68 lobista.

Skupština **Republike Makedonije** usvojila je u oktobru 2011. godine izmjene Zakona o lobiranju, koji je na snazi od 2008. godine, s ciljem pojednostavljenja procedure registracije lobista, budući da je prema Zakonu o lobiranju iz 2008. godine u Republici Makedoniji do tada bio registrovan samo jedan profesionalni lobist.

Zakon o lobiranju definiše lobistu kao fizičku ili pravnu osobu koja dobija iskaznicu i registrovana je u Registru. Registar lobista je javan i vodi ga predsjednik Skupštine Republike Makedonije. Registracija se obavlja jednom godišnje, a za sprovođenje Zakona o lobiranju nadležna je Državna komisija za sprječavanje korupcije.

Republika Hrvatska još nema poseban zakon o lobiranju iako je Hrvatsko društvo lobista pripremilo Zakon o zagovaranju interesa i uputilo ga zainteresovanim stranama.

U **Republici Srbiji** Zakon o lobiranju donijet je u novembru 2018., stupio na snagu devet mjeseci od objavljivanja u Službenom glasniku. Sadržina ovog zakona je slična tj.suštinski istovjetna crnogorskom Zakonu o lobiranju.

Djelatnost lobiranja u **Crnoj Gori** je prvi put regulisana Zakonom o lobiranju iz 2011. godine. Nakon toga, 9. decembra 2014. godine usvojen je drugi Zakon o

lobiranju. Najvažniji razlog donošenja novog zakona je bio strukturno usklađivanje pojedinih normi samog zakona ali i usaglašavanje sa ostalim pozitivnim propisima. Tu se u prvom redu misli na Zakon o sprječavanju korupcije i uspostavljanje Agencije za sprječavanje korupcije, kao nezavisnog profesionalnog antikorupcijskog tijela, koja je objedinila najznačajnije preventivne antikorupcijske aktivnosti.

Drugi razlog je bio usaglašavanje sa najboljim međunarodnim iskustvima i praksama u cilju iznalaženja najboljih normativnih rješenja za sprečavanje nedozvoljenih uticaja u postupcima donošenja propisa i drugih opštih akata, i sprječavanja potencijalne korupcije, čime bi se podigla transparentnost rada institucija.

Predlog Zakona o lobiranju je dostavljen Evropskoj komisiji na mišljenje, koja je pozitivno ocijenila tekst zakona, jer je usklađen sa većinom principa OECD-a. Evropska komisija dostavila svoje komentare i oni su ugrađeni u tekst zakona. Prilikom izrade Zakona o lobiranju, uzeta su u obzir osnovna načela iz Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije, drugih međunarodnih instrumenata iz ove oblasti kao i uporedna zakonodavna i praktična rješenja evropskih zemalja (Njemačka, Poljska, Litvanija, Mađarska, Slovenija, Makedonija). Poštovane su preporuke Grupe zemalja Savjeta Evrope za borbu protiv korupcije (GRECO), kao i preporuke Zelene knjige Evropske komisije COM (2006) 194. U odnosu na posljednji dokument, Zakon je usklađen sa principima sadržanim su u poglavlju II: Transparentnost i lobiranje. U izradi Predloga zakona uzeti su u obzir i stavovi sadržani u Rezoluciji Evropskog Parlamenta u pogledu: registracije, jednakog pristupa institucijama, transparentnosti, definicije, pravila lobiranja, sankcija za kršenje zakona, i monitoringa rada lobista.

Podzakonska akta kojima se bliže uređuje oblast lobiranja su:

- Pravilnik o obrascu i načinu vođenja registra lobista
- Pravilnik o obrascu i sadržaju legitimacije lobiste
- Pravilnik o obrascu i sadržaju izvještaja o radu lobista i pravnih lica registrovanih za obavljanje djelatnosti lobiranja
- Pravilnik o obrascu i sadržaju zahtjeva za izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti lobiranja

- Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita za obavljanje poslova lobiranja

Djelatnost lobiranja može da obavlja fizičko lice koje ima odobrenje za obavljanje djelatnosti lobiranja izdato u skladu sa Zakonom o lobiranju (**lobista**) i privredno društvo, odnosno nevladina organizacija koji ispunjavaju uslove propisane Zakonom (**pravno lice** koje obavlja djelatnost lobiranja).

Jedan od obaveznih uslova za obavljanje poslova lobiranja od strane fizičkog lica je posjedovanje **sertifikata o položenom ispitu** za obavljanje poslova lobiranja, koji izdaje Agencija za sprječavanje korupcije. Nakon dobijanja sertifikata, fizičko lice može da podnese Agenciji zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti lobiranja.

Na internet stranici Agencije je do sada **objavljen 21 javni poziv** za prijavljivanje kandidata za polaganje ispita za obavljanje poslova lobiranja. Na stranicu su, uz pozive, postavljeni i potrebni obrasci za prijavu kandidata, kao i ispitna literatura.

Od početka sprovođenja Zakona o lobiranju, **organizovano je sedam ispita** za obavljanje poslova lobiranja.

Ukupno **14 kandidata je do sada položilo ispit** za obavljanje poslova lobiranja i dobilo sertifikat o položenom ispitu.

Zakon o lobiranju predviđa da se ovim poslom mogu baviti samo lica koja su upisana u **registar lobista**. Zakon takođe pretpostavlja transparentnost kontakta između lobiste i lobiranog lica, što je standard prepoznat i u najboljoj međunarodnoj praksi.

Zakonom je određeno da **Agencija vodi registar lobista**, i evidentira sve promjene vezane za status lobista odnosno pravnih lica koja obavljaju djelatnost lobiranja, izdaje odobrenje za obavljanje djelatnosti lobiranja, donosi rješenje o upisu pravnog lica u registar lobista, rješenja o brisanju iz registra itd.

U novembru 2017. godine Agencija je izdala prvo odobrenje za obavljanje ove djelatnosti, čime je to lice upisano je u registar lobista kao zvanično **prvi lobista** u Crnoj Gori.

Od početka sprovođenja zakona, u **registar lobista upisano je šest fizičkih lica i jedno pravno lice.**

Registar lobista je javan, objavljuje se na internet stranici Agencije i sadrži podatke o lobistima, pravnim licima koja obavljaju djelatnost lobiranja i naručiocima lobiranja. Na ovaj način obezbjeđuje se puna transparentnost, kako bi javnost bila u potpunosti upoznata sa lobističkim aktivnostima ali i da bi se potencijalnim naručiocima lobiranja pružile potrebne informacije u izboru lobiste kao ugovorne strane.

Zakonom se uređuje i postupak lobiranja, od zaključivanja **ugovora** o lobiranju i preciziranja šta ugovor mora da sadrži pa do navođenja slučajeva kada lobista ili pravno lice koje obavlja djelatnost lobiranja moraju prekinuti postupak lobiranja.

Lobista, odnosno pravno lice dužni su da **podatke o naručiocu lobiranja, oblasti i predmetu lobiranja** dostave Agenciji, u roku od osam dana od dana zaključenja ugovora o lobiranju.

Posebno je naglašena i transparentnost u samom procesu lobiranja, kroz obavezu lobiranog lica da **podnese službenu zabilješku** o lobističkom kontaktu Agenciji za sprječavanje korupcije. Osim toga, obaveza organa vlasti je i da objave informaciju o lobističkom kontaktu (lobiranom licu, lobisti i predmetu lobiranja) na svojim internet stranicama čime se dodatno pojačava transparentnost samog postupka.

Agenciji je 2018. godine dostavljena jedna **informacija lobiste** o naručiocu lobiranja, oblasti i predmetu lobiranja. U januaru 2019. godine Agenciji su dostavljene **dvije službene zabilješke** o lobističkim kontaktima u tom predmetu.

Takođe, obaveza lobiste odnosno pravnog lica koje obavlja djelatnost lobiranja je i da Agenciji, dostavi **pisani izvještaj o radu, najkasnije do 31. januara** tekuće za prethodnu godinu, koji će sadržati detaljne podatke o lobističkim aktivnostima.

Agenciji je 2018. godine dostavljen jedan izvještaj o radu lobiste za 2017. godinu, dok je 2019. godine 6 fizičkih lica i 1 pravno lice dostavilo Agenciji izvještaj o radu za 2018. godinu.

Lobirana lica su dužna da Agenciju obavijeste o nedozvoljenom lobiranju i dostave podatke o fizičkom ili pravnom licu koje se bavi **nedozvoljenim lobiranjem**, odnosno koje obavlja djelatnost lobiranja suprotno ovom zakonu. Shodno članu 39 Zakona o lobiranju, Agencija podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ili izdaje **prekršajni nalog** na osnovu prijave za kršenje Zakona koje Agenciji dostavljaju lobirana lica. Agencija do sada nije imala dostavljenih prijava koje se odnose na nedozvoljeno lobiranje. U cilju olakšavanja procesa prijavljivanja bilo kakvih nezakonitih radnji u oblasti lobiranja, Agencija je na svojoj internet stranici objavila obrazac prijave nedozvoljenog lobiranja ili drugog kršenja Zakona o lobiranju.

Agencija je u julu 2017. godine uputila dopise svim ministarstvima, jedinicama lokalne samouprave, lokalnim parlamentima i Skupštini Crne Gore, kojima je informisala te organe o Zakonu o lobiranju i važnosti njegove primjene, a posebno je skrenula pažnju na članove 34, 35 i 39 i obaveze koje bi u slučaju zakonitog ili nezakonitog lobiranja imali odbornici, poslanici i službenici koji obavljaju normativno-pravne poslove, kao potencijalno lobirana lica. Organima su uz dopis dostavljena tri obrasca, od kojih se jedan odnosi na prijavljivanje nedozvoljenog lobiranja i drugog kršenja Zakona o lobiranju, a drugi na aktivnosti koje se ne smatraju lobiranjem shodno članu 5 Zakona o lobiranju, a predstavljaju oblik uticaja na zakonodavni/normativni proces).

Agenciji je informacije o aktivnostima iz člana 5 Zakona dostavilo 12 ministarstava i jedna uprava, 16 službi predsjednika jedinica lokalne samouprave, 9 skupština lokalnih samouprava i Skupština Crne Gore. Od tih 39 organa, njih 25 je obavijestilo Agenciju da nije bilo pomenutih aktivnosti. Od preostalih 14 organa, tri su informisala Agenciju o javno dostupnim izvještajima o organizovanim javnim raspravama u pripremi zakona, a 11 organa je dostavilo popunjen obrazac koji sadrži tražene informacije.

Agenciju je određeni broj organa obavijestio da su postupili po zahtjevu iz dopisa i da su potencijalno lobirana lica u tim organima upoznata sa obavezama iz Zakona u postupcima dozvoljenog ili nedozvoljenog lobiranja.

Agencija je kontinuirano sprovodila **informativne i edukativne kampanje i obuke** koje se odnose na sprovođenje Zakona o lobiranju, u cilju podsticanja zainteresovanih lica za polaganje ispita i obavljanje djelatnosti lobiranja, kao i radi upoznavanja službenika organa vlasti o pojmu lobiranja i obavezama koje bi ti službenici imali kao lobirana lica u slučaju da dođe do lobističkog kontakta.

Agencija je izradila 20.000 primjeraka flajera „Lobiraj zakonito“, koji sadrže osnovne informacije o Zakonu o lobiranju, te je u tri navrata izvršila inserciju flajera kroz dnevnu štampu (u novembru 2016. i aprilu i oktobru 2017. godine). Tokom 2017. godine postavljeni su bilbordi na 15 lokacija i citylight posteri na 30 lokacija širom Crne Gore. Osim toga, nekoliko puta je emitovan TV spot u kojem su predstavljene nadležnosti Agencije predviđene Zakonom o lobiranju i drugim zakonima. Takođe, pojedini javni pozivi za obavljanje poslova lobiranja osim na sajtu ASK, objavljeni su i u dnevnoj štampi.

Agencija je u novembru 2016. godine uputila dopise Privrednoj komori i Uniji poslodavaca Crne Gore u cilju promovisanja instituta lobiranja, sa molbom da ove institucije obavijeste svoje članice o aktuelnom pozivu za prijavljivanje za polaganje ispita, i informišu ih o Zakonu o lobiranju i nadležnostima Agencije u ovoj oblasti. Objema institucijama je dostavljeno po 1.000 primjera propagandnog flajera, radi dalje distribucije.

Agencija samostalno ili u saradnji sa drugim državnim organima kontinuirano organizuje **predavanja, seminare i obuke** na temu lobiranja, čiji je cilj da se državni službenici osposobe za prepoznavanje dozvoljenog i nedozvoljenog lobiranja, upoznaju sa obavezom sačinjavanja zabilješke o lobističkom kontaktu i podnošenja prijave Agenciji u slučaju nedozvoljenog lobiranja, te da se upoznaju sa lobiranjem u Briselu i uporednom praksom zemalja EU.

Do sada je realizovano četrnaest obuka na temu „Nadležnosti Agencije i obaveze organa vlasti u sprovođenju antikorupcijskih zakona“ na kojima je učestvovalo oko 400 polaznika. Predavanja su organizovana za službenike opština Tivat, Budva, Kotor, Herceg Novi, Cetinje, Ulcinj, Plav, Gusinje, Bar, Pljevlja, Mojkovac, Nikšić, Bijelo Polje, Berane i Petnjica. U prvom kvartalu 2017. i drugom kvartalu 2018. godine predstavnici Agencije su održali predavanje „Primjena Zakona o lobiranju i

lobiranje u EU“, čiji je cilj bilo osposobljavanje državnih službenika za prepoznavanje dozvoljenog i nedozvoljenog lobiranja, upoznavanje sa obavezom sačinjavanja zabilješke o lobističkom kontaktu i podnošenje prijave Agenciji u slučaju nedozvoljenog lobiranja, kao i upoznavanje sa lobiranjem u institucijama EU i uporednom praksom zemalja EU.

U okviru IPA 2014 tvining projekta „Podrška implementaciji mjera integriteta u Crnoj Gori“, sproveden je poseban set mjera za jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta Agencije u dijelu koordinacije i nadzora nad sprovođenjem Zakona o lobiranju.

U okviru IPA 2014 tvining projekta „Podrška implementaciji mjera integriteta u Crnoj Gori“, izrađena je **analiza Zakona** o lobiranju i njegove primjene. Na osnovu dokumenata koji regulišu oblast lobiranja u Crnoj Gori i organizovanih sastanaka sa obveznicima Zakona, italijanski eksperti su u saradnji sa službenicima ASK sačinili dokument u okviru kojeg su analizirali Zakon o lobiranju i njegovu primjenu, posebno u poređenju sa najboljim međunarodnim praksama, kao i utvrdili niz predloga za eventualne izmjene Zakona o lobiranju.

U okviru pomenutog projekta, **izrađena je brošura** na temu lobiranja, sa praktičnim informacijama o postupcima za obavljanje djelatnosti lobiranja, za lobiste i javnost, u cilju podizanja nivoa svijesti i informisanosti stručne i opšte javnosti o Zakonu o lobiranju i važnosti njegove primjene.

U junu 2018. godine **organizovana je radionica** za obveznike Zakona, na kojoj su, osim brošure, predstavljena vodeća načela i najbolji primjeri u oblasti lobiranja u Italiji i drugim zemljama Evropske unije, kao i prava i obaveze lobista i lobiranih lica u Crnoj Gori, shodno Zakonu o lobiranju. Radionici su prisustvovali prisustvovali su predstavnici ministarstava, lokalne samouprave, te poslovnih udruženja.

Osim toga, u okviru ekspertskih misija navedenog projekta, održane su **obuke za službenike Agencije** koji primjenjuju i prate Zakon o lobiranju.

Ono što je sadržina i nalaz ekspertске misije u okviru IPA Projekta: Podrška sprovođenju mjera integriteta jeste da se eventualne zakonske izmjene moraju

kretati ka većoj transparentnosti postupanja organa vlasti u pripremi i donošenju normativnih akata. To su tendencije regulisanja lobiranja među institucijama EU. Tako bi u izmjenama zakonskog okvira za lobiranje veću pažnju trebalo posvetiti proaktivnom objavljivanju informacija o svim kontaktima koje javni službenici i funkcioneri imaju u postupku pripreme i donošenja normativnih akata jer je lobistička djelatnost profitna djelatnost dok je postupanje organa vlasti djelatnost od javnog interesa. U tom smislu, predlagači zakona i drugih opštih akata kao i zakonodavno tijelo i tijela na lokalnom nivou bi agende sastanaka i susreta tokom obavljanja svojih nadležnosti trebale da učine javnim što će se u mišljenju Agencije naći kao preporuka za normiranje. Takođe, u izvještaju sa ekspertske misije određene norme koje se tiču lobista ocijenjene su kao nepotrebne kao npr. ispit za sticanje odobrenja za obavljanje djelatnosti lobiranja jer je lobiranje djelatnost koja se obavlja na osnovu ugovora, za novac i nije od javnog interesa procjena nečijeg znanja i sposobnosti za obavljanje određene profitne djelatnosti već tu procjenu treba ostaviti naručiocu posla.

Mišljenje Agencije sa preporukama za izmjenu zakonskog okvira u ovoj oblasti biće dostavljeno Ministarstvu pravde koje kreira i nadzire antikorupcijsku politiku. Takođe, finalno sagledavanje potreba za izmjenom i rješenja za izmjenu zakonskog teksta biće ekspertski podržano kroz drugu fazu Projekta Savjeta Evrope za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori.